

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОЈ ЗАДРУЗИ

Члан 1.

У Закону о Српској књижевној задрузи („Службени гласник РС”, број 20/97), члан 1. мења се и гласи:

„Српска књижевна задруга, основана 1892. године као друштво које својим радом, а нарочито издавањем одабраних дела из области културног стваралаштва, доприноси ширењу опште просвећености и културе народа, је јединствена, самостална, невладина и недобитна организација, којом управљају њени чланови.”

Члан 2.

У члану 4. после тачке 5) додају се тач. 5а) и 5б) које гласе:

„5а) организује научно-истраживачке послове у складу са циљевима утврђеним овим чланом;”

„5б) организатор је и носилац националних издавачких подухвата из области књижевности, историје и уметности;”

Члан 3.

У члану 5. после тачке 3) додаје се тачка 3а) која гласи:

„3а) из буџета Републике Србије, покрајине и јединица локалне самоуправе, у складу са законом којим се регулише оснивање и правни положај удружења;”

Члан 4.

У члану 6. став 1. мења се и гласи:

„Органи Српске књижевне задруге јесу: Скупштина, Управни и Надзорни одбор, управник и главни уредник.”

Члан 5.

У члану 8. после става 2. додаје се став 3. који гласи:

„Српска књижевна задруга има свој Књижевни архив и Библиотеку.”

Члан 6.

Српска књижевна задруга ускладиће своју организацију, рад, пословање и акте са одредбама овог закона у року од три месеца до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 7.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Уставни основ за доношење закона

Уставни основ за доношење закона садржан је у одредбама члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којим је прописано да Република Србија, поред осталог, уређује и обезбеђује систем у области културе.

II. Разлози за доношење закона

- Анализа садашњег стања

Српска књижевна задруга основана је 1892. године као друштво које својим радом, а нарочито издавањем и приређивањем одабраних дела из области културног стваралаштва, доприноси ширењу опште просвећености и културе народа.

Премда у свом имену носи име „задруга”, по својој организацији Српска књижевна задруга то никад није била, већ је, узимајући то име, „хтела да унесе у свој круг честити морал наше старе кућевне задруге, да људе чвршће повеже и да им лични елеменат подвргне духу и користи целине” (др Владимир Ћоровић, Историја српске књижевне задруге, 1932).

Од оснивања, Српска књижевна задруга је организација заснована на слободном удруживању физичких и правних лица – стваралаца и корисника, која остварује приход не ради стицања добити, већ ради остваривања и унапређивања циљева од заједничког и општег интереса. 16/29. априла 1892. године, седамнаесторица оснивача донели су Основна Правила Српске књижевне задруге – статут. У складу са завршним одредбама Правила, оснивачи су, у сагласно са прописима тадашњег Закона о јавним зборовима и удружењима, регистровали Српску књижевну задругу и отпочели са „купљењем” чланства и прикупљањем чланских улога.

Приликом оснивања српске књижевне задруге, академик Стојан Новаковић, државник, научник и књижевник, изабран је за првог председника, песник и лекар Јован Јовановић Змај за потпредседника, а историчар Љубомир Јовановић за секретара Српске књижевне задруге. Новаковић је дуги низ година био председник Српске књижевне задруге, утицајне националне установе, која је у редовним годишњим „колима” од по 6-7 књига годишње, објављивала најбоља дела из српске и преводне књижевности, историје и научно-популарне литературе. У другој половини XX века, поред „Кола” и других едиција, Српска књижевна задруга остварује замашне научно-издавачке подухвате, као што су: „Историја српског народа“ у 10 томова (самостално), „Српска књижевност у 100 књига” (са Матицом српском), „Стара српска књижевност” у 24 књиге (са Просветом). У доцнијим деценијама управу и ауторске тимове чине најугледнији књижевници, професори и научници, међу којима: Љубомир Ковачевић, Павле Поповић, Марко Цар, Тихомир Ђорђевић, Јанко Веселиновић, Милован Глишић, Исидора Секулић, Вељко Петровић, Милош Н. Ђурић, Иво Андрић, Војислав Ђурић, Радован Самарџић, Бранко В. Радичевић и др. Сада је председник Српске књижевне задруге академик Милован Данојлић, потпредседник проф. др Мило Ломпар, секретар др Душко Бабић.

Српска књижевна задруга има десет активних едиција. У редовном „Колу” објавила је до сада 728 књига и добила многа признања. 13. маја 1997. године, Народна скупштина Републике Србије донела је Закон о Српској књижевној задрузи, објављен у „Службеном гласнику РС” број 20. Доношењем Закона о

Српској књижевној задрузи, створени су услови да се регулише њен статус као *sui generis*.

Након више година од примене овог закона појавили су се проблеми у виду његовог различитог тумачења од стране државних институција, а које се тичу облика организовања и облика својине.

- Проблеми које закон треба да реши

Двадесет година после доношења Закона о Српској књижевној задрузи појавиле су се потребе за изменама и допунама тог закона. Тим изменама и допунама прецизирају се задаци и послови Српске књижевне задруге, врста својине, као и статус ове институције у друштву.

Српска књижевна задруга је у току реализације својих редовних активности које су, између осталог, везане и за објављивање десет активних едиција које немају реалан тржишни капацитет, а које су од изузетне важности за промоцију и очување наше историјске, књижевне и укупне културне традиције, дошла у ситуацију да, због финансијских проблема, није у могућности да у потпуности и на одржив начин, реализује ове своје активности.

Имајући у виду да је статус Српске књижевне задруге заснован на посебном закону и да је тако утврђен њен *sui generis* статус, постоје проблеми везани за њен упис у одговарајући регистар, што сходно томе има утицај и на редовно пословање које је угрожено немогућношћу отварања буџетског подрачуна – тип 8.

У свом функционисању Српска књижевна задруга због одређених организационих препрека није у стању да у потпуности остварује све своје задатке.

- Циљ који се доношењем закона постиже

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о Српској књижевној задрузи постиже се прецизније одређење ове знамените културне институције из 19. века у новим законским и друштвеним околностима: њена посебност и специфичност, делокруг рада и врста организовања на темељима изворног устројства Српске књижевне задруге као удружења потребног истовремено у изворном облику и у савременим околностима. Такође се постиже могућност обезбеђивања и употребе средстава из буџета Републике Србије и других територијалних јединица – за подршку књижевном, научном и издавачком деловању ове организације.

Након прецизног регулисања статуса Српске књижевне задруге решиће се проблеми везани за њен упис у одговарајући регистар удружења, што ће сходно томе омогућити и отварање буџетског подрачуна – тип 8.

Стварањем правног основа за формирање нових органа управљања овом институцијом (уместо директора, управник и главни уредник), као и формирањем књижевног архива и библиотеке који већ сада постоје иако немају правно утемељен основ за то, створиће се услови за једноставније и ефикасније остваривање задатака које Српска књижевна задруга има у својој надлежности.

- Разматране могућности да се проблем реши и без доношења прописа

У току анализе разматрано је неколико релевантних могућности:

- status quo - не мењање важећег Закона о Српској књижевној задрузи;
- доношење новог закона који би у потпуности регулисао ову област;
- измене односно допуне Закона о Српској књижевној задрузи којим би се извршила корекција уочених проблема.

Прва опција није била одржива из разлога што није могуће на други начин решити проблеме везане за примену појединих делова Закона о Српској књижевној задрузи, осим кроз њихову измену и допуну. Уколико би се задржао status quo у овој области и не би мењао постојећи закон проблеми који су настали у његовој досадашњој примени се не би решили и даље би се продубили, што би имало значајан утицај на квалитет функционисања Српске књижевне задруге.

Друга опција није неопходна јер није потребно мењати целокупну материју која је регулисана Законом о Српској књижевној задрузи, с обзиром да су неки делови овог система регулисани на начин који не изазива проблеме у пракси. То би практично значило да би више од половине постојећег закона било преписано у истом тексту, с обзиром да не постоје оправдани разлози за њихове измене.

- Зашто је доношење прописа најбољи начин за решавање проблема

Изменама и допунама Закона о Српској књижевној задрузи стварају се услови за прегледно и критички вредновано бављење старијом и новијом, светском и српском књижевношћу и науком – на српском писму и са највишим мерилима и методама које баштини традиција Српска књижевна задруга. Управо то су предности које треба обезбедити савременим ствараоцима – писцима, преводиоцима, тумачима књижевности који стварају на темељима великих претходника из Српској књижевној задрузи.

III. Основни правни институти и појединачна решења

У члану 1. додају се битне одреднице организације Српске књижевне задруге као недобитне, али и јединствене и невладине организације, нарочито имајући у виду да таквих институција из 19. века у Србији има веома мало.

У члану 2. додаје се врста послова и радних задатака који су проистекли из историје и традиције Српске књижевне задруге: „организација националних издавачких послова” којима се долази до изворних циљева, односно који су продужетак оснивачких циљева Српске књижевне задруге, као остваривање националних издавачких подухвата из области књижевности, историје и историје уметности. После искуства са „Историјом српског народа” у 10 томова, која је обрадила историјске епохе закључно са 1918. годином, отвара се потреба за наставком историје српског народа у XX веку, али и за иновирањем и преиспитивањем историје претходних епоха у складу са новим научним методама и сазнањима. На сличним принципима треба приступити и ревалоризовању и модерном односу према историји и антологији српске књижевности са упориштима у претходним издавачким колекцијама („Српска књижевност у 100 књига”, или „Стара српска књижевност”. Прецизирањем ових послова у Закону о Српској књижевној задрузи, ставља се у обавезу и израда нових едиција са прегледима и критичким издањима из других области српске књижевности са новим ауторским и стручним тимовима које окупља Српска књижевна задруга.

У члану 3. предвиђа се један од најважнијих видова за обезбеђивање средстава за обављање послова и остваривање циљева Српске књижевне задруге, и то из буџета Републике Србије и других територијалних јединица. Овај вид обезбеђивања средстава није постојао у претходном Закону о Српској књижевној задрузи из 1997. године. Без ове врсте обезбеђивања средстава, Српска књижевна задруга са својим програмом и стандардима не би могла да остварује ни минимум циљева, поготово не на нивоу који ти циљеви захтевају.

Члан 4. предвиђа да се у списку органа Српске књижевне задруге, уместо назива „директор”, уведе традиционални и српски назив „управник”, као што приличи институцијама основаним у прошлости, као и да се у органе Српске књижевне задруге дода „главни уредник”, с обзиром да је основна делатност Српске књижевне задруге – издавачка делатност, а главни уредник носилац издавачких послова које он обједињује координацијом са издавачким одборима, ауторима и сарадницима.

У члану 5. региструју се две тековине и имовине Српске књижевне задруге: Библиотека Српске књижевне задруге и Књижевни архив Српске књижевне задруге, који су током трајања Српске књижевне задруге стекли свој културни и научни потенцијал и којима се мора посветити посебна пажња. Библиотека Српске књижевне задруге поседује готово сва издања Српске књижевне задруге од оснивања пре 125 година, као и знатан број ретких издања књига и српске и југословенске периодике из XIX и XX века и др. Књижевни архив чува драгоцену грађу и преписку са ауторима из прошлих епоха Српске књижевне задруге, као што и сабира нову, текућу документацију важну за историју не само Српске књижевне задруге него и за историју српске књижевности.

Члан 6. обезбеђује упис у Регистар удружења – тј. тачно разврставање, а самим тим и одређивање типа корисника јавних средстава.

Члан 7. У овом члану се регулише време ступања на снагу закона.

IV. Анализа ефеката закона

- На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону

Усвајањем и применом Закона о изменама и допунама Закона о Српској књижевној задрузи поспешити се и уредити деловање ове јединствене и културне издавачке организације и потврдити њен дуготрајни и драгоцен допринос који у нашем времену треба наставити и у квалитету и у квантитету као достојно следбеништво рада из претходних генерација. Закон прецизира послове и циљеве Српске књижевне задруге, обавезе и дужности, али и омогућава њихово извршење и ефикасност пословања у савременим околностима. Такође, овај закон потврђује начин организовања и устројства Српске књижевне задруге на принципима њених оснивачких правила.

- Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито средњим и малим предузећима)

Предложене измене и допуне Закона о Српској књижевној задрузи због специфичности области која се уређује овим законом, немају директне ефекте на мала и средња предузећа ни у смислу трошкова. Очекивани трошкови везани за успостављање нове организационе структуре Српске књижевне задруге су минимални, јер ће се Изменама и допунама Закона о Српској књижевној задрузи извршити уподовљавање организације која већ сада као таква функционише и створити правни основи за подизање њене ефикасности.

- Да ли су позитивне последице закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити

Имајући у виду већ изречену специфичност везану за област коју уређује овај закон и очекиване минималне трошкове, напомињемо да су позитивне последице закона такве да оправдавају почетне трошкове које ће он створити,

будући да обезбеђује боље и ефикасније функционисање Српске књижевне задруге.

- Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција

Примена овог закона нема утицаја на стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција

- Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону

Процедура за измене и допуне Закона о Српској књижевној задрузи је покренута на основу иницијативе Српске књижевне задруге, па је сходно томе и сам текст измена и допуна формулисан у складу са захтевима ове установе која је и најзаинтересованија страна у томе. У том смислу су и контакти приликом израде предлога овог закона били везани за представнике Српске књижевне задруге. Закључком Одбора за Одбор за јавне службе одлучено је да се не спроведе јавна расправа с обзиром да су одредбе Нацрта закона о измени и допуни Закона о Српској књижевној задрузи везане за незнатне измене и допуне одредби Закона о Српској књижевној задрузи, односно да се предложеним изменама и допунама битно не мењају одредбе из постојећег закона.

- Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава.

Министарство културе надлежно је за спровођење овог закона, за његову уједначену примену на територији Републике Србије, као и за давање мишљења у вези његове примене. У том смислу, након усвајања овог закона, извршиће се упис Српске књижевне задруге у Регистар удружења и извршити отварање буџетског подрачуна – тип 8. Такође ће се у складу са предложеним решењима из Закона о изменама и допунама Закона о Српској књижевној задрузи извршити измене организационе форме органа управљања, кроз измене статута Српске књижевне задруге.

V. Процена финансијских средстава потребних за спровођење закона

Законом о буџету Републике Србије за 2019. годину („Службени гласник РС”, број 95/18), на Разделу 29 – Министарство културе и информисања, Глава 29.0 Министарство културе и информисања, Програм 1203 – Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва, функција 820 – Услуге културе, ПА 0003 – Подршка развоју књижевног стваралаштва и издаваштва, економска класификацији 481 – Дотације невладиним организацијама планирана су средства за реализацију наведеног акта у износу од 1.534.000 динара.

У складу са буџетским пројекцијама и могућностима у 2020. и 2021. години, за исте намене, палнираће се средства у износу од 2.301.000 динара.

**ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА ЗАКОНА КОЈЕ СЕ МЕЊАЈУ,
ОДНОСНО ДОПУЊУЈУ**

Члан 1.

~~Српска књижевна задруга, основана 1892. године као друштво које својим радом, а нарочито издавањем одабраних дела из области културног стваралаштва, доприноси ширењу опште просвећености и културе народа, самостална је организација којом управљају њени чланови.~~

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА, ОСНОВАНА 1892. ГОДИНЕ КАО ДРУШТВО КОЈЕ СВОЈИМ РАДОМ, А НАРОЧИТО ИЗДАВАЊЕМ ОДАБРАНИХ ДЕЛА ИЗ ОБЛАСТИ КУЛТУРНОГ СТВАРАЛАШТВА, ДОПРИНОСИ ШИРЕЊУ ОПШТЕ ПРОСВЕЋЕНОСТИ И КУЛТУРЕ НАРОДА, ЈЕ ЈЕДИНСТВЕНА, САМОСТАЛНА, НЕВЛАДИНА И НЕДОБИТНА ОРГАНИЗАЦИЈА, КОЈОМ УПРАВЉАЈУ ЊЕНИ ЧЛАНОВИ.

Члан 4.

Српска књижевна задруга обавља послове и остварује циљеве од трајног значаја за културу, утврђене оснивачким актом од 16. априла 1892. године, и то:

- 1) критички приређује издања наших старијих и савремених књижевника и научника;
- 2) издаје одабрана дела из књижевности, науке, уметности и других области културног стваралаштва;
- 3) издаје преводе књижевних дела ради упознавања и ширења књижевности словенских и других народа;
- 4) помаже развитак и ширење народне књижевности и приређује популарна издања књига из ове области;
- 5) издаје сваке године Коло Српске књижевне задруге, најстарију српску књижевну едицију;
- 5а) ОРГАНИЗУЈЕ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКЕ ПОСЛОВЕ У СКЛАДУ СА ЦИЉЕВИМА УТВРЂЕНИМ ОВИМ ЧЛАНОМ;
- 5б) ОРГАНИЗАТОР ЈЕ И НОСИЛАЦ НАЦИОНАЛНИХ ИЗДАВАЧКИХ ПОДУХВАТА ИЗ ОБЛАСТИ КЊИЖЕВНОСТИ, ИСТОРИЈЕ И УМЕТНОСТИ;
- 6) остварује и друге циљеве утврђене актима Српске књижевне задруге.

Члан 5.

Српска књижевна задруга обезбеђује средства за обављање послова и остваривање својих циљева:

- 1) од улога чланова и претплатника;
- 2) из прихода од обављања својих послова и продаје својих публикација, као и публикација других издавача;

3) из задужбина и фондова, поклона, легата и дотација;

3а) ИЗ БУЏЕТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ КОЈИМ СЕ РЕГУЛИШЕ ОСНИВАЊЕ И ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ УДРУЖЕЊА;

4) из других извора у складу са законом.

Члан 6.

~~Органи Српске књижевне задруге јесу: Скупштина, Управни и Надзорни одбор и директор.~~

ОРГАНИ СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ ЈЕСУ: СКУПШТИНА, УПРАВНИ И НАДЗОРНИ ОДБОР, УПРАВНИК И ГЛАВНИ УРЕДНИК

Правилима и другим општим актима Српске књижевне задруге ближе се утврђује начин избора органа и делокруг њиховог рада.

Правила из става 2. овог члана доноси Скупштина Српске књижевне задруге, на предлог Управног одбора.

Члан 8.

Непокретности и друга средства којима располаже Српска књижевна задруга на дан ступања на снагу овог закона, својина су Српске књижевне задруге и могу се користити само за остваривање њених циљева, у складу с овим законом.

Српска књижевна задруга дужна је да одржава и сачува непокретну имовину из става 1. овог члана.

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА ИМА СВОЈ КЊИЖЕВНИ АРХИВ И БИБЛИОТЕКУ.

Члан 9.

~~Српска књижевна задруга ускладиће своју организацију, рад, пословање и акте са одредбама овог закона и извршити упис делатности у судски регистар, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.~~

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА УСКЛАДИЋЕ СВОЈУ ОРГАНИЗАЦИЈУ, РАД, ПОСЛОВАЊЕ И АКТЕ СА ОДРЕДБАМА ОВОГ ЗАКОНА У РОКУ ОД ТРИ МЕСЕЦА ДО СТУПАЊА НА СНАГУ ОВОГ ЗАКОНА.

Члан 10.

ОВАЈ ЗАКОН СТУПА НА СНАГУ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У "СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ".

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ
--

1. Предлагач: Влада

Обрађивач: Министарство културе и информисања

2. Назив прописа:

Предлог закона о изменама и допунама Закона о Српској књижевној задрузи
Draft Law on Amendments to the Law on the Serbian Literary Co-operative

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум):

а) Одредба Споразума која се односи на нормативну садржину прописа,
- нема

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума,
- нема

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума,
- нема

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума,

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.
- нема

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,
- нема

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,
- нема

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније.

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког

захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

- не

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

- не

8. Сарадња са Европском унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености.

- не